

Голові разової спеціалізованої вченої ради ДФ 20.051.103
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника,
доктору економічних наук, професору
Дмитришин Лесі Ігорівні
(76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57)

ВІДГУК

*офіційного опонента, кандидата економічних наук, доцента,
доцента кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Львівського
торговельно-економічного університету
Миронова Юрія Богдановича
на дисертаційну роботу Румянцевой Ірини Богданівни
на тему «Прогнозування туристичного попиту в умовах кризових явищ»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 – Економіка*

Актуальність теми дисертаційної роботи

Туризм за сучасних умов є важливим елементом формування дохідної частини бюджетів багатьох країн світу у глобальній економіці. Діяльність туристичної індустрії сприяє зміцненню політичних, економічних та соціальних зв'язків між країнами. Наповнення національних бюджетів на макrorівні сприяє розвитку туристичного бізнесу. Однак успіх цієї галузі залежить від різних чинників, як-от політичні, економічні, екологічні, соціальні та технічні умови. Окрім цього, політична нестабільність у деяких країнах світу є вагомим фактором, який впливає на попит на туристичні послуги. Це особливо стосується України, яка перебуває у стані війни з росією, що значно впливає на туристичні потоки та безпеку відвідувачів. І загалом, кризові ситуації мають великий вплив на фінансові обмеження, споживчу здатність та загальну економічну нестабільність регіону, при цьому туризм є однією з перших сфер, яка відчуває наслідки кризи, і його відновлення

важливо для економічної стійкості держави. В умовах «зустрічі» України й усього світу із загрозливими викликами важливо мати здатність адаптуватися та планувати на основі достовірних прогнозів для відновлення та подальшого розвитку туристичного сектора. Потреба у подальших теоретичних дослідженнях та практичних розробках стосовно методів прогнозування попиту за умов кризових ситуацій, розуміння факторів, що впливають на зміни туристичного попиту під час кризи визначають актуальність дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертація виконана згідно з планом наукових досліджень Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, зокрема, науково-дослідною темою «Моделювання процесів управління в соціально-економічних системах» (номер державної реєстрації 0113U005083), де автором розроблено методичний підхід щодо оцінки та прогнозування туристичного попиту в умовах кризових явищ в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових результатів, висновків дослідження

Представлені у дисертації Румянцевої І. Б. наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими, що обумовлено систематизацією значної кількості наукових публікацій щодо регулювання туристичного попиту, зокрема за умов кризових явищ. Інформаційна база дисертаційної роботи включає законодавчі та нормативно-правові документи органів державної влади, офіційні матеріали державних обласних адміністрацій, статистичні дані Державної служби статистики України, статистичні дані світових організацій в сфері туризму, наукові праці українських і закордонних вчених з досліджуваної проблематики, фінансово-статистична звітність, а також особисті спостереження автора.

Головні положення дисертаційної роботи, висновки та рекомендації теоретичного та практичного характеру є обґрунтованими, логічними та достовірними.

Аналіз дисертаційної роботи, розроблених і представлених результатів дозволяє зробити висновок про достатній ступінь їх новизни, обґрунтованості та відповідності дисертації Румянцевої І.Б. спеціальності 051 – Економіка.

Достовірність основних наукових положень, висновків дослідження

Достовірність наукових положень, висновків дослідження, що містяться у дисертаційній роботі, є достатньою. Наукова проблема, досліджена автором, комплексно вивчена, що підтверджується аналізом нормативно-правових, статистичних, аналітичних даних щодо попиту на ринку туристичних послуг України. Вагомість наукових висновків та досліджень дисертації підтверджуються документами про впровадження результатів дослідження у діяльність туристичного підприємства та в освітній процес Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, а також опублікованими працями й апробацією наукового дослідження на науково-практичних конференціях.

Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у вирішенні актуальних наукових питань щодо сутності туристичного попиту та чинників його формування, обґрунтуванні концепції прогнозування туристичного попиту, а також удосконаленні теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо прогнозування туристичного попиту дестинацій в Україні за умов кризових явищ, що є основною метою дослідження.

Поставлену мету дисертаційного дослідження досягнуто та отримано результати, що і визначено як наукова новизна.

У дисертації удосконалено модель визначення сутності туристичного попиту, на основі якої в роботі було надано власне поняття туристичного попиту (п. 1.1.).

Авторкою удосконалено модель динаміки туристичного попиту на основі узагальненого логістичного відображення, яка, на відміну від існуючих, містить дві складові – некеровану і керовану (с. 139), що дає змогу спрогнозувати попит на туристичні послуги і визначити керовані параметри, які можуть бути використані для вибору методів управління, спрямованих на підвищення рівня туристичного попиту, а також модель динаміки туристичного попиту з урахуванням якості туристичних послуг, яка, на відміну від існуючих, містить складові, що описують процес формування туристичного попиту за умови застосування переліку управлінських заходів дестинації, у тому числі зміни рівня якості туристичних послуг, що пропонуються.

Подальшого розвитку набули модель динаміки туристичного попиту та її залежності від окремих економічних показників, які мають достатньо високий рівень статистичної значущості, має практичне застосування з метою прогнозування при визначенні напрямків розвитку підприємств туристичної галузі та при прогнозуванні туристичних потоків залежно від впливу зовнішніх факторів, а також напрямки відновлення туристичного попиту в Україні, що допоможуть підтримати та надалі розвивати туристичну індустрію в Україні та збільшити обсяги внутрішнього туризму в державі.

Повнота викладення матеріалу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковані у 8 наукових працях, серед яких 5 наукових статей (з них – 4 фахові видання України категорії Б та 1 стаття в іноземному виданні) та 3 опубліковані тези доповідей у матеріалах конференцій загальним обсягом авторського матеріалу 3,41 друк. арк. У тексті дисертації висвітлені результати, отримані особисто здобувачем.

Зауваження та дискусійні положення дисертації

Відзначаючи позитивні сторони проведеного дисертаційного дослідження, доцільно виокремити певні зауваження та дискусійні питання, а саме:

1. У п. 1.1. дисертаційної роботи автор розглядає питання класифікації туристичного попиту. Втім ні рис. 1.1., який так і названий «Класифікація туристичного попиту» (стор. 22), ні інші не дають чіткого уявлення про класифікаційні ознаки, критерії класифікації та, відповідно, не представлена авторська система класифікації туристичного попиту.

2. У п. 1.2. значну увагу приділено питанням еластичності туристичного попиту (формули (1.1.) - (1.4)), проте ні у другому, ні у третьому розділі роботи не наведено ні результатів емпіричних досліджень, ані результатів розрахунків, котрі б дали оцінку еластичності туристичного попиту в Україні в розрізі турпродуктів чи туристичних DESTINATION.

3. У п. 3.2 дисертаційного дослідження обґрунтовується концепція та розглядаються 2 моделі прогнозування туристичного попиту. Проте не зазначено, наскільки надійними є ці моделі та наскільки можна довіряти сформованим на їх основі прогнозам. Перш ніж здійснювати

прогноз доцільно було верифікувати надійність пропонованих моделей на основі ретроспективних даних.

4. Перспективи відновлення туристичного попиту (п.3.3 дисертаційної роботи) обґрунтовані недостатньо чітко, не пояснено, як саме імплементувати пропоновані дисертанткою напрямки в українських реаліях (наприклад, як саме застосовувати технології AR та VR, хто повинен цим займатися, яким чином відбуватиметься фінансування та який, в кінці кінців, можна очікувати ефект).

Наведені вище зауваження мають дискусійний характер та здебільшого не впливають на загальну наукову цінність проведеного дисертаційного дослідження та її позитивну оцінку, а вказані суперечності свідчать про те, що робота є актуальною.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Положення дисертаційної роботи не містять текстових запозичень інших авторів без посилань на відповідні джерела. Дисертація та наукові публікації виконані автором із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Румянцевої Ірини Богданівни на тему «Прогнозування туристичного попиту в умовах кризових явищ» є завершеною науковою працею, що містить нові обґрунтовані наукові результати. Робота за змістом відповідає темі дисертації та встановленим вимогам відповідно до «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»,

затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційне наукове дослідження Румянцевої Ірини Богданівни на тему «Прогнозування туристичного попиту в умовах кризових явищ» є завершеною науковою роботою, що має значну наукову та практичну цінність. Мета дослідження досягнута та відповідає змісту роботи. Отримано нові наукові результати, які є обґрунтованими та доведеними до практичного впровадження.

Дисертаційна робота Румянцевої Ірини Богданівни відповідає спеціальності 051 Економіка, вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341), вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами), а її авторка Румянцева Ірина Богданівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Офіційний опонент:

доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Львівського торговельно-економічного університету,

кандидат економічних наук, доцент

Юрій МИРОНОВ